
PRZEMYSŁAW ZIARKO

OGRODZENIA

PRZEPISY BUDOWLANE, WZORY, REALIZACJA

WYDAWNICTWO ARKADY

6 PRZEDMOWA

8 OGRODZENIA A PRAWO

- 9 Kiedy należy zgłosić budowę ogrodzenia?
 - 9 Bramy i furtki
 - 9 Przepisy lokalne
 - 10 Ogrodzenia międzysąsiedzkie
 - 10 Drut kolczasty, ostrzowy i tłuczone szkło
 - 10 Najważniejsze przepisy dotyczące budowy ogrodzeń
 - 12 Wzór zgłoszenia o zamiarze budowy ogrodzenia
-

14 INFORMACJE OGÓLNE

- 15 Rodzaje ogrodzeń
 - 15 Linia granicy działki
 - 15 Przeszkody
 - 18 Spadek terenu
 - 22 Roboty ziemne
 - 23 Betonowanie
 - 24 Montowanie słupków
 - 32 Furtki
 - 37 Bramy
 - 50 Cokoły
 - 52 Murki oporowe
 - 56 Altany śmietnikowe
-

58 OGRODZENIA KAMIENNE

64 OGRODZENIA MUROWANE

74 OGRODZENIA PREFABRYKOWANE

78 OGRODZENIA DREWNIANE

94 OGRODZENIA METALOWE

110 ŻYWOPŁOTY

116 OGRODZENIA LEŚNE

118 ZAPORY RUCHOME

122 OGRODZENIA SPECJALNE

- 123 Drut kolczasty
 - 123 Drut ostrzowy
 - 125 Elektryczny pastuch
 - 125 Gabiony
-

Człowiek przez stulecia wznosił ogrodzenia przede wszystkim w jednym celu: by chronić swoją posesję przed nieproszonymi gośćmi. Do budowy najprymitywniejszych stosowano gałęzie drzew i krzewów ciernistych, a ich podstawowym zadaniem było zabezpieczenie inwentarza przed atakami dzikich zwierząt (dziś tego typu ogrodzenia wciąż wykorzystują na przykład mieszkańcy Afryki, nazywając je boma lub zeriba, ale bardzo popularne są też wśród amerykańskich pasterzy, którzy określają je mianem korral). W zależności od dostępnych na danym terenie materiałów umocnienia budowano również z ziemi bądź kamienia (najlepszym przykładem na naszym kontynencie jest Wał Hadriana, wzniesiony przez Rzymian w północnej Brytanii w latach 121–129) oraz oczywiście z drewna. Palisada, czyli rodzaj ogrodzenia z drewnianych, ostro zakończonych pali wbitych jeden przy drugim, często występująca wraz z umocnieniami ziemnymi, stanowiła główny element konstrukcji obronnych już w starożytności. Od wieków drewno stosowano chętnie także do budowy płotów. Początkowo drewniane pale przeplatano gałęziami, z czasem zaczęto wykorzystywać też wiklinę i sznur, dzięki czemu łatwiej było dzielić ogrodzenia na przęsła, ale prawdziwe uproszczenie i przyspieszenie prac nastąpiło dopiero wraz z upowszechnieniem się gwoździ. W średniowiecznej Europie, w tym także w Polsce, ochronę coraz częściej zaczęły zapewniać ceglane mury, wznoszone nie tylko wokół miast, klasztorów czy zamków, ale też jurydyk i posesji bogatych mieszczan. Kolejnym etapem ewolucji było zastosowanie tynków – począwszy od renesansu, w każdej epoce pojawiały się na nich dodatkowe elementy i zdobienia. Z czasem główną funkcją ogrodzeń stało się podkreślenie majestatu budowli, którą otaczały lub statusu jej właściciela. Monumentalne ogrodzenia z reprezentacyjnymi bramami stawiano zwłaszcza wokół pałaców, kościołów czy parków. Oczywiście różniły się

w zależności od regionu, bo budowano je najczęściej z materiałów, które łatwo było pozyskać na danym terenie. W ten sposób powstawały pewne kanony i style charakterystyczne dla danego obszaru, inne na przykład we francuskiej Prowansji, inne na Podhalu. Przy tym za każdym razem, kiedy ludzkość opanowywała zdolność produkcji jakiegoś materiału na skalę przemysłową, od razu był on powszechnie wykorzystywany również przez budowniczych ogrodzeń. Wynalezienie tak zwanego cementu portlandzkiego w XIX wieku i rozwój prefabrykacji spowodował, że mury z betonowych bloczków automatycznie pojawiły się w charakterze zabezpieczenia zarówno wokół budynków publicznych, jak i prywatnych domów. Był również okres w historii, kiedy przy realizacji ogrodzeń chętnie stosowane było szkło. Oczywiście nie należy zapominać o tych wykonywanych z metalu, z uwagi na wysoką cenę zarezerwowanych jednak tylko dla najzamożniejszych. Na przeciwnym biegunie są ogrodzenia roślinne, czyli żywopłoty, tworzone przez przycinanie specjalnie posadzonych dookoła posesji drzew lub krzewów.

Jak widać rola i charakter ogrodzeń na przestrzeni wieków ulegały zmianom. Dziś co prawda również zapewniać mają właścicielom poczucie bezpieczeństwa, a często stanowią też o ich statusie i tworzyć „intymne wnętrza”, niedostępne dla oczu postronnych, ale coraz powszechniej główną funkcją jest po prostu symboliczne podkreślenie granicy między własnością prywatną a publiczną. Na zachodzie i północy Europy bywa, że posesje w ogóle nie są wydzielane płotami. Ta moda pomału pojawia się także w Polsce. Coraz częściej doceniamy widoki poza terenem naszej działki i nie przesłaniaamy ich wysokimi, pełnymi ogrodzeniami czy posadzonymi w rzędzie, przylegającymi do siebie tujami. Zaczęliśmy też zwracać uwagę na estetykę, rozumiejąc, że ogrodzenie musi być spójną częścią całości i pasować do otoczenia.

Piasek powinien być gruboziarnisty (chyba że nie planujemy żadnych okładzin na cokole i zależy nam na jak najwyższej jakości betonu, wówczas lepiej użyć piasku drobnego, płukanego i nie dodawać tłuczni). Prace należy wykonywać w umiarkowanej temperaturze. Od pogody zależeć będzie też gęstość zaprawy. Gdy jest gorąco, lepiej, by była rzadsza, wówczas nie będzie szybko tężeć i wiązać, co w tym przypadku jest bardzo ważne. Jeśli ogrodzenie obejmuje duży obszar, a w związku z tym fundamentów jest sporo, warto rozważyć zakup betonu u producenta, który sam dostarczy go na plac budowy. W takiej sytuacji ważne jednak, by przygotować odpowiedni wysięgnik i pompę, co pozwoli dostarczyć zaprawę z betoniarki bezpośrednio do dołu fundamentowego. Dzięki temu nie tylko zaoszczędzimy czas, ale też unikniemy bałaganu, jaki zwykle wiąże się samodzielnym przygotowywaniem mieszanki, a przy okazji wyeliminujemy problemy z różnym czasem wiązania się poszczególnych warstw betonu.

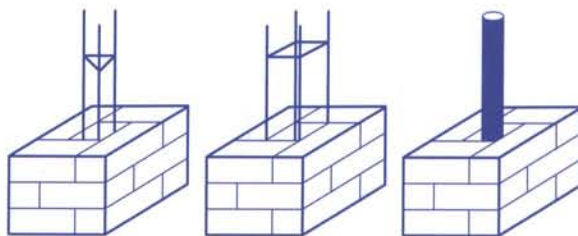
Z kolei jeśli prace będziemy wykonywać samodzielnie i z jakichś przyczyn będziemy musieli je przerwać, pamiętajmy, że powierzchnię betonu, na którą planujemy później wylać kolejną warstwę, należy wyrównać, po czym zatopić w niej do połowy większe kamienie lub wcisnąć w nią fragmenty prętów zbrojeniowych, których końce wygięte będą przynajmniej pod kątem 90 stopni. W ostateczności można też po prostu ponacinać nieco już stężały beton kielnią lub nożem. Przystępując do prac po dłuższej przerwie, powierzchnię ostatniej warstwy zawsze trzeba odkurzyć i zwilżyć wodą. Ukończone fundamenty powinniśmy pozostawić do wyschnięcia na 5 dni, pamiętając jednak, że pełną wytrzymałość uzyskają dopiero po około 28 dniach. Do tego czasu należy obchodzić się z nimi ostrożnie, gdyż łatwo je uszkodzić. Ważna jest pogoda, jaka panuje podczas pierwszych dwóch tygodni. Wysokie temperatury powodują szybkie odparowywanie wody, więc beton musimy regularnie zwilżać (najlepiej dwa razy dziennie, rano i wieczorem, gdy słońce nie operuje jeszcze tak mocno). Do tego celu możemy użyć zwykłej konewki z sitkiem.

Ostatnią, ale najważniejszą kwestią przy budowie fundamentów jest wykonanie dylatacji, czyli

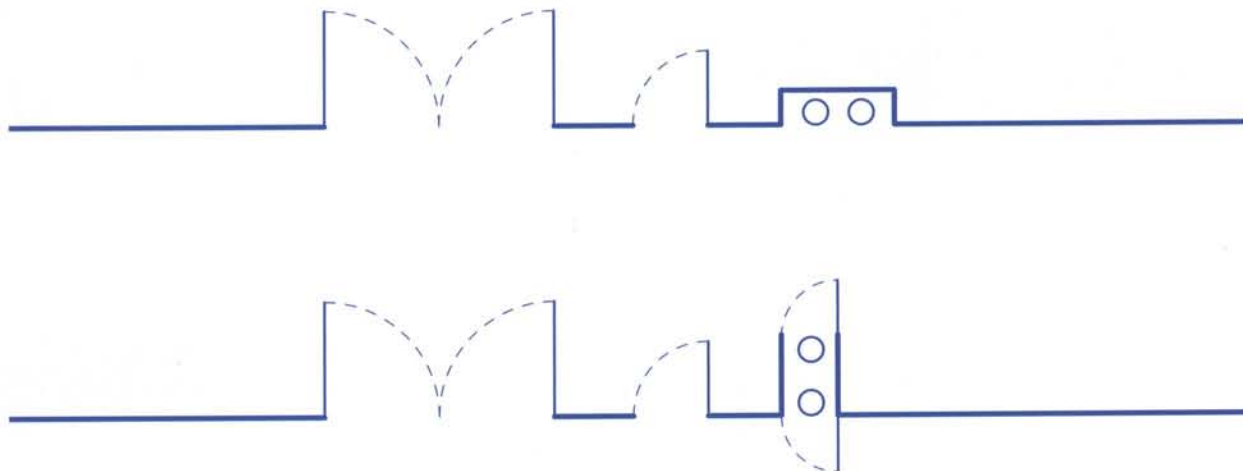
celowych szczelin w konstrukcji, które zapobiegają jej uszkodzeniu przy zmianie kształtu pod wpływem czynników zewnętrznych. Powinny występować przynajmniej co 10 metrów. W szalunek wystarczy włożyć odpowiednio dopasowane do kształtu wykopu odcinki papy. Dylatacje muszą rzecz jasna występować także ponad poziomem gruntu, jeśli ogrodzenie powstawać będzie na podmurówce. Opisane wyżej tak zwane fundamenty pełne są najtrwalsze, ale jeśli nadziemna część ogrodzenia jest stosunkowo lekka lub planujemy wykonać jedynie cokół, można zastosować fundament na ławie piaskowej. Wykop powstaje wówczas w sposób identyczny jak przy fundamencie pełnym, tak samo mocuje się również słupki, różnica polega jednak na tym, że przestrzeń pomiędzy fundamentami kolejnych słupków do głębokości około 30 centymetrów wypełnia się piaskiem gruboziarnistym lub żwirem. Pozostałą część zalewa się betonem, uprzednio wykonując zbrojenie z minimum czterech prętów stalowych o średnicy przynajmniej 10 milimetrów. Ławę piaskową należy dobrze zagęścić, czyli ubić za pomocą specjalnych narzędzi, aby z powodu zapadania się piasku z czasem nie utworzyła się pod nią poduszka powietrzna. Musimy też oczywiście pamiętać o wykonaniu dylatacji przeciwwilgociowej.

MONTOWANIE SŁUPKÓW

Każdy słupek, niezależnie od materiału, z jakiego został wykonany, musi mieć fundament. W zależności od głębokości przemarzania ziemi na danym terenie,

21. Sposoby wzmocnienia słupka murowanego. A – trzy pręty zbrojeniowe, B – cztery pręty zbrojeniowe, C – rura stalowa.

98. Dwa przykłady umiejscowienia koszy na śmieci w linii ogrodzenia.

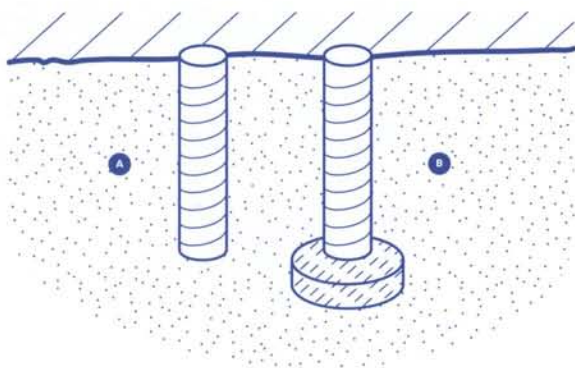
ALTANY ŚMIETNIKOWE

Budując ogrodzenie, powinniśmy oczywiście zaplanować gdzieś miejsce na pojemnik na śmieci. Musi być ono tak usytuowane, by pracownicy firmy odbierającej odpady mieli do niego łatwy dostęp, a jednocześnie, by nie sąsiadowało bezpośrednio na przykład ze strefą rekreacyjną naszego ogrodu (zobacz też: Najważniejsze przepisy dotyczące budowy ogrodzeń, str. 10). Przy projektowaniu własnej altany śmietnikowej powinniśmy oczywiście uwzględnić rozmiar pojemnika. Obecnie najczęściej stosowane są kubły z tworzywa sztucznego PEHD o pojemności 120 lub 240 litrów, mające odpowiednio 93,5 centymetra wysokości i 106,5 centymetra wysokości. Warto też na tym etapie zdecydować, czy potrzebne będą dodatkowe pojemniki na segregowane odpady. Zwykle wystarczy jednak po prostu przesunięcie ogrodzenia, by w powstałej w ten sposób wnęce zmieścił się kosz na śmieci. Zaśdanie takiego miejsca to dodatkowe koszty, dlatego często w ogóle się go nie wykonuje lub przykrywa prostą konstrukcją pozbawioną rynien. Taka budowla nie może jednak zasłaniać nam widoku ani utrudniać poruszania. Przeważnie ma dwa wejścia: od strony działki i ulicy, choć jeśli dysponujemy niewielką przestrzenią możemy zrezygnować z tego pierwszego. Budując altankę drewnianą, ze ścianami wykonanymi jako ogrodzenie pełne, należy zgodnie z ogólnymi

zasadami umiejscowić najpierw słupki, po czym przytwierdzić do nich rygle i deski. Konstrukcja murowana wymaga rzecz jasna fundamentów, podobnie jak pozostała część ogrodzenia. Sam proces murowania również wygląda tak samo, jedynie wysokość ścian może być inna, chodzi przecież o to, aby pojemnik na odpady otwierał się swobodnie i nie był widoczny z zewnątrz. Konstrukcję dachu najlepiej wykonać z desek i pokryć gontem bitumicznym lub dachówką. Należy przy tym pamiętać, aby dach altany stanowił spójną całość z budynkiem i ogrodzeniem.

99.

157. A – tuba papierowa wkopana bezpośrednio do gruntu, B – tuba papierowa na ławie betonowej, zalecana zwłaszcza dla słupków bramowych, bo poprawia ich stabilność i nośność.

metalowy sztyft zatopionej w nich kotwy. Przed zalaniem betonem metalowe części należy oczywiście odpowiednio zakonserwować przed rdzą. Natomiast, aby nasz prefabrykat łatwo wydobyć z formy, trzeba zastosować specjalny środek antyadhezyjny, zapobiegający przywieraniu masy do ścianek tuby. Gotowe elementy wkopujemy w ziemię i montujemy do nich słupki. Sposób ten ma pewne zalety – przede wszystkim łatwość naprawy uszkodzonego słupka. Minusem jest czasochłonność prac.

Nieco inaczej postępujemy, gdy na terenie działki mamy do czynienia z niestabilnym gruntem. Wtedy papierowe tuby należy umieścić bezpośrednio w ziemi i zalać betonem wraz ze słupkiem lub z kotwami. Innym sposobem – bardzo łatwym i coraz popularniejszym – jest zastosowanie kotew do wbijania w ziemię, które kształtem przypominają duży szpipek. Do ich montażu stosuje się specjalny pobijak. Są o tyle praktyczne, że zawsze można je wyciągnąć i wbić w inne miejsce.

Końcowym etapem prac jest wyrównanie wysokości słupków. Najlepiej wyznaczyć ją za pomocą sznurka rozciągniętego między tymi narożnymi, a następnie użyć poziomicy lub niwelatora. Później powinniśmy jeszcze ściąć pod lekkim kątem szczyt każdego słupka, aby utrudnić gromadzenie się na nim wody i śniegu albo przymocować daszek, którego krawędzie wystawać będą przynajmniej na dwa centymetry poza słupki. Najczęściej stosowane są słupki o przekroju

158. Rodzaj kotwy wbijanej bezpośrednio do gruntu. Po prawej przyrząd do wbijania kotwy w ziemię.

159. Różne rodzaje kotew: A – kotwa służąca do naprawy złamanego słupka. Po ucięciu słupka przy ziemi kotwę wbija się obok i umieszcza w niej nowy element, B – kotwa do montażu na cokole lub fundamencie. Słupek umieszcza się wewnątrz i ściska śrubami, C – kotwa do zatapiania w fundamencie. Kiedy beton zwiąże, słupek wbija się do środka, D – kotwa do montażu na cokole lub fundamencie. Po jej przykręceniu słupki wbijany jest do środka.

Budowa ogrodzeń nie wymaga pozwolenia. Nie oznacza to jednak, że nie wiąże się z żadnymi formalnościami. Zarówno wznosząc nowe, jak i przebudowując istniejące ogrodzenie, powinniśmy zapoznać się z podstawowymi aktami prawnymi regulującymi te kwestie.

Ogrodzenie, zwłaszcza od strony ulicy, jest swoistą wizytówką właścicieli. Często bywa jednak tak, że wznosi się je, korzystając z dostępnych na rynku nieestetycznych prefabrykowanych elementów, które szpecą otoczenie. W Polsce dopiero od niedawna zaczęto dostrzegać potrzebę integracji ogrodzenia z najbliższym sąsiedztwem i obiektem, który ma chronić. Jego formę architektoniczną, wysokość i materiały, z jakich będzie wykonane najlepiej zaplanować już na etapie prac nad projektem domu.

WYDAWNICTWO ARKADY POLECA:

- ▶ Kowalstwo artystyczne. Kraty, ogrodzenia, balustrady, schody, *praca zbiorowa*
- ▶ Kowalstwo artystyczne. Bramy, drzwi, meble, akcesoria, *praca zbiorowa*
- ▶ Metaloplastyka, Techniki formowania, kucia i spajania, *J.A. Ares*
- ▶ Kowalstwo i metaloplastyka. Podróż przez epoki i style, *C.A.R. di Lagnasco*

Cena 49 zł (w tym VAT)

ISBN 978-83-213-4889-6

9 788321 348896